

Anvendelse af tvang i psykiatrien 2010

Samt opgørelse af udskrivningsaftaler og
koordinationsplaner

oktober 2011

Sammenfatning

Hermed offentliggøres opgørelser over anvendelse af tvang i psykiatrien 2010.

Hver femte patient indlagt på en psykiatrisk afdeling bliver fortsat omfattet af én eller flere tvangsforanstaltninger. Dette niveau har været stabilt over en årrække (tabel 1).

I 2010 er antallet af bæltefikseringer faldet væsentligt set i forhold til 2009 (tabel 3b).

Antallet af gange, der er anvendt beroligende medicin har vist en stigende tendens over en længere årrække og er i 2010 højere end anvendelse af bælte (tabel 3b).

Antallet af patienter, der bliver tvangsbehandlet med medicin, er uændret fra tidligere år (tabel 2a).

Et stigende antal patienter bliver under tvang behandlet for deres legemlige lidelse.

Antallet af patienter, der under tvang bliver behandlet med ernæring er ikke væsentlig forskellig fra de foregående år. Det samme gælder tvangsbehandling med elektrostimulation(ECT) (tabel 2a).

Anvendelsen af beskyttelsesforanstaltninger er i 2010 faldet væsentligt (tabel 4a og 4b).

Bilag 5 indeholder oversigt over udviklingen i udskrivningsaftaler og koordinationsplaner. Antallet af udskrivnings- og koordinationsplaner er markant højere end de tidligere år. Dette skyldes formentlig det øgede fokus og indsats, der har været på området gennem flere år, senest i 2010. - Se Sundhedsstyrelsens rapport "Udskrivningsaftaler og koordinationsplaner i psykiatrien" september 2011 på Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

Der arbejdes fortsat på at reducere anvendelse af tvang i psykiatrien samt sikre høj kvalitet i patientbehandlingen, også når tvang anvendes. Bl.a. er der i de seneste år afsat mange midler fra satspuljen til indsatser med henblik på at nedbringe anvendelsen af tvang.

Tvang kan imidlertid være nødvendigt for at beskytte psykisk syge i de situationer, hvor de er til fare for sig selv eller andre eller er svært forpinte på grund af sygdom.

Anvendelse af tvangsforanstaltninger på psykiatriske afdelinger*

Tvangsforanstaltning	Antal indlagte personer på psykiatriske afdelinger	Antal personer berørt af tvang	Antal tvangsforanstaltninger	Andel psykiatriske patienter berørt af tvang i pct.
Frihedsberøvelser	•	4 403	5 930	•
Tvangsbehandlingsforløb	•	886	1 120**	•
Fiksering og/eller fysisk magt	•	3 119	17 163***	•
Beskyttelsesforanstaltninger	•	184	235	•
2010	25 955	5 483	24 448	21,1 pct.
2009	26 131	5 557	25 332	21,3 pct.
2008	24 311	5 324	26 476	21,9 pct.
2007	24 129	5 125	24 954	21,2 pct.
2006	24 308	5 161	24 344	21,2 pct.
2005	24 501	5 138	23 986	21,0 pct.
2004	24 872	4 971	21 175	20,0 pct.
2003	25 291	5 061	23 043	20,0 pct.
2002	25 199	5 182	23 437	20,6 pct.
2001	25 132	5 496	22 097	21,9 pct.
2000	24 785	4 995	23 894	20,2 pct.

* Opgjort 11. okt. 2011

** Antal påbegyndte tvangsbehandlingsforløb

*** Eksklusive Sikringsafdelingen i under retspsykiatrisk afdeling, Region Sjælland. – Se unde afsnittet: Metode

• Betyder at tal i sagens natur ikke kan forekomme. Kolonneoverskriften refererer til tallet i rækkerne med årstal

Metode

Sundhedsstyrelsen modtager løbende indberetninger om anvendelse af tvang på de psykiatriske afdelinger samt indberetning om indgåede udskrivningsaftaler og koordinationsplaner elektronisk. De indberettede data danner grundlaget for de årlige udgivelser fra Sundhedsstyrelsen.

Indberetningernes data indgår endvidere som baggrundsviden i forhold til overvågningen af anvendelsen af tvang i psykiatrien.

Persontællingen: I alle persontabeller tælles personer omfattet af tvang kun én gang uanset antallet af tvangsforanstaltninger. Antal personer opgøres som summen af personer over for hvem foranstaltningen er påbegyndt i 2010 og personer hvor tvangsforanstaltningen er påbegyndt før 2010 og som er ophørt i 2010.

Tvangsforanstaltningerne på Sikringsafdelingen under retspsykiatrisk afdeling, Region Sjælland er udeladt, idet det er valgt udelukkende at belyse det generelle billede på de almenpsykiatriske, retspsykiatriske og børne- og ungdomspsykiatriske afdelinger. De skærpede krav til detaljeret registrering på Sikringsafdelingen kan skævvride det generelle billede af tvangsansværelsen.

Sundhedsstyrelsen følger og overvåger særskilt anvendelsen af tvang på Sikringsafdelingen under retspsykiatrisk afdeling, Region Sjælland meget tæt.

Indhold

- Bilag 1: Frihedsberøvelser
- Bilag 2: Tvangsbehandlinger
- Bilag 3: Fikseringer og anden fysisk magt
- Bilag 4: Beskyttelsesforanstaltninger
- Bilag 5: Udskrivningsaftaler og koordinationsplaner

Bilag 1:

Tabel 1 a. Antal frihedsberøvede personer

	Tvangsindlagte	Tvangstilbageholdte	Frihedsberøvede i alt
2010	2 673	2 271	4 403
2009	2 649	2 249	4 399
2008	2 456	2 145	4 134
2007	2 226	2 187	3 981
2006	2 236	2 078	3 926
2005	2 115	2 110	3 849
2004	2 058	2 045	3 733
2003	1 771	2 012	3 468
2002	1 753	2 038	3 507

Tabel 1 b. Antal iværksatte frihedsberøvelser

	Tvangsindlæggelser	Tvangstilbageholdelser	Frihedsberøvelser i alt
2010	3 129	2 801	5 930
2009	3 109	2 809	5 918
2008	2 782	2 708	5 490
2007	2 476	2 657	5 133
2006	2 491	2 580	5 071
2005	2 350	2 583	4 933
2004	2 258	2 458	4 716
2003	2 035	2 638	4 673
2002	1 980	2 579	4 559

Bilag 2

Tabel 2 a. Antal tvangsbehandlede personer

	Medicinering	ECT	Ernæring	Af legemlig lidelse	I alt
2010	586	91	54	223	886
2009	584	85	49	213	851
2008	562	89	78	184	821
2007	526	72	49	157	736
2006	543	85	55	153	765
2005	518	90	44	133	734
2004	487	83	46	143	714
2003	456	80	67	131	667
2002	530	76	46	130	722

Tabel 2 b. Antal tvangsbehandlingsforløb

	Medicinering	ECT	Ernæring	Af legemlig lidelse	I alt
2010	673	99	81	266	1 119
2009	684	91	62	253	1 087
2008	685	97	85	220	1 087
2007	664	89	69	207	1 029
2006	676	95	73	191	1 035
2005	619	103	74	184	980
2004	672	93	63	175	1 003

Bilag 3

Tabel 3a. Antal personer omfattet af fiksering og/eller fysisk magt

	Bælte	Remme	Handsker	Fastholden	Aflåsning af døre i afd.	Beroligende medicin	Personlig skærmning	I alt
2010	1 826	1 140	5	951	548	1 824	86	3 119
2009	1 940	1 177	5	943	577	1 834	108	3 178
2008	1 913	1 108	1	986	576	1 787	112	3 156
2007	1 783	993	5	953	575	1 583	113	2 914
2006	1 753	962	6	1 104	529	1 629	•	2 949
2005	1 770	964	8	1 184	625	1 548	.	2 973
2004	1 749	800	2	1 119	521	1 144	.	2 882
2003	1 770	857	4	1 134	600	1 480	.	2 956
2002	1 943	888	7	1 158	623	1 496	.	3 116

Tabel 3b. Antallet af fikseringer og/eller fysisk magtanvendelse

	Bælte	Remme	Handsker	Fastholden	Aflåsning af døre i afd.	Beroligende medicin	Personlig skærmning	I alt
2010	5 057	2 824	7	2 442	695	6 043	97	17 163
2009	5 969	2 963	5	2 252	801	5 880	122	17 968
2008	5 943	3 357	4	2 350	933	6 810	136	19 521
2007	6 164	2 913	5	2 938	1 060	5 249	144	18 452
2006	6 461	3 212	13	3 045	645	5 394	•	17 886
2005	5 829	2 185	14	3 681	839	4 622	•	17 614
2004	5 132	2 173	9	3 790	711	4 047	•	14 862
2003	6 756	2 369	8	2 963	835	3 917	•	16 848
2002	6 722	2 149	7	3 451	919	3 903	.	17 323

Tabel 3c. Varighed af bæltefikseringer påbegyndt i hvert kalenderår

Varighed	Antal i 2005	Antal i 2006	Antal i 2007	Antal i 2008	Antal i 2009		Antal i 2010	
<1 time	348	525	520	427	414	295		
1-<2 timer	636	792	697	467	553	453		
2-<3 timer	455	610	532	414	432	358		
3-<4 timer	349	399	380	339	331	293		
4-<5 timer	271	298	256	330	266	232		
5-<6 timer	239	261	240	245	211	190		
6-<7 timer	178	214	189	197	209	211		
7-<8 timer	172	201	195	178	226	162		
8-<9 timer	185	183	165	174	197	170		
9-<10 timer	168	161	170	169	205	180		
10-<11 timer	174	164	182	147	170	137		
11-<12 timer	168	150	175	161	157	165		
12-<24 timer	1198	1193	1193	1325	1237	1065		
1-<2 døgn	607	611	684	723	719	588		
Antal fikseringer op til 48 timer	5 148	5 762	5 578	5 296	5 327			4 499
2-<3 døgn	227	245	229	230	224	181		
3 døgn og derover	453	451	352	413	418	376		
Antal fikseringer over 48 timers varighed	680	696	581	643	642			557
Antal fikseringer i alt	5 828*	6 458*	6 159*	5 938*	5 969*			5 056*

* Der er en lille differens mellem det antal fikseringer der indgår i denne opgørelse og det totale antal fikseringer i tabel 3b første kolonne, idet der i denne tabel ikke medtages fikseringer uden indberettet ophørsdato

Bilag 4

Tabel 4a. Antal personer omfattet af beskyttelsesfikseringer/-foranstaltninger

	Stofbælte- fikseringer	Andet	Personlige alarm- og pejlesystemer	Særlige dørlåse	I alt
2010	149	0	20	27	184
2009	229	0	21	36	254
2008	237	40	1	36	277
2007	196	37	.	32	248
2006	198	63	.	9	264
2005	264	60	-	-	323
2004	354	75	-	-	419
2003	358	78	-	-	425
2002	395	70	-	-	477

Tabel 4b. Antallet af beskyttelsesfikseringer/-foranstaltninger iværksat

	Stofbælte- fikseringer	Andet	Personlige alarm- og pejlesystemer	Særlige dørlåse	I alt
2010	187	0	22	26	235
2009	289	0	20	42	351
2008	296	42	1	39	378
2007	258	45	.	37	340
2006	245	63	.	12	352
2005	322	64	-	-	459
2004	442	84	-	-	594
2003	468	90	-	-	622
2002	507	77	-	-	655

Bilag 5

Udskrivningsaftaler og koordinationsplaner

	Udskrivningsaftaler	Koordinationsplaner	I alt
2010	385	151	536
2009	204	64	268
2008	170	55	225
2007*	158	49	207
2006	100	29	129
2005	127	52	179
2004	101	57	158
2003	54	65	119
2002	86	42	128
2001	90	45	135

* Elektronisk indberetning fra 2007

Overlægen på en psykiatrisk afdeling er forpligtet til at sikre, at der inden udskrivelse fra den psykiatriske afdeling indgås en udskrivningsaftale med de psykiatriske patienter, - som efter udskrivelsen må antages ikke selv at ville søge den behandling eller de sociale tilbud, der er nødvendige for patientens helbred. Aftalen indeholder beskrivelse af de behandlingsmæssige og sociale tilbud efter udskrivelsen samt de relevante myndigheder, der involveres i behandlingen efter udskrivelsen.

Hvis en patient med ovennævnte baggrund ikke vil medvirke til en udskrivningsaftale har overlægen ansvaret for, at den psykiatriske afdeling i samarbejde med de relevante myndigheder, privatpraktiserende sundhedspersoner m.fl. udarbejder en koordinationsplan for de behandlingsmæssige og sociale tilbud til patienten.